

ПРОБЛЕМИ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ БАНКІВ З ЦІННИМИ ПАПЕРАМИ

Ринкова трансформація економіки України неможлива без створення потужної банківської системи. Глибоко проникаючи у всі сфери економіки, банківські установи здійснюють активний вплив на економічне зростання та соціальний розвиток країни. Від здатності раціонально управляти активами та пасивами банків значною мірою залежить інтенсивність інвестиційних процесів, динаміка розвитку виробництва товарів та надання послуг, обсяги товарообороту, а в кінцевому результаті – добробут населення.

Невизначені умови зовнішнього та внутрішнього середовищ, у яких сьогодні працюють банки, впровадження сучасних методів конкурентної боротьби, вимагають від них адекватних підходів до організації інвестиційної діяльності на ринку цінних паперів, а саме стратегічних напрямів реалізації інвестиційної діяльності банків на ринку цінних паперів з урахуванням фінансового забезпечення, визначення та впровадження комплексу заходів щодо зниження фінансових ризиків.

Дослідження інвестиційної діяльності комерційних банків посідають вагоме місце в наукових працях закордонних і вітчизняних вчених, зокрема Болгар Т.М., Василенка Д.В., Васильченко З.М., Корнєєва В.В., Луціва Б.Л., Майорової Т.В., Мороза А.М., Пересади А.А., Пікус Р.В., Приказюк Н.В, Притули Н.М., Савлука М.І, Сало І.В. та ін.

Діяльність банків на ринку цінних паперів багатогранна. Вони виступають у ролі емітентів, інвесторів, фінансових посередників та інфраструктурних учасників ринку, займаються непрофесійною і професійною діяльністю з цінними паперами. Інвестиційна діяльність банків передбачає вкладення коштів у цінні папери від свого імені і за свій рахунок. Метою інвестиційної діяльності є передусім отримання прибутку.

Завданням інвестиційної діяльності комерційних банків на ринку цінних паперів є не лише досягнення запланованого результату для самого банку, а й створення позитивного ефекту для всієї економіки, через забезпечення довгостроковими інвестиційними та інноваційними ресурсами господарюючих суб'єктів.

Головними проблемами розвитку банківської інвестиційної діяльності є:

- низька частка цінних паперів у загальних активах банку;
- загрозливий рівень інвестиційних ризиків;
- низький рівень капіталізації банків і ринку цінних паперів;
- розбалансованість активів і пасивів за строками й за валютою;
- наявність територіальної диспропорційності у розвитку банківського інвестування.

Оскільки діяльність банків на фондовому ринку України пов'язана з низкою проблем, спричинених недосконалістю самого фондового ринку країни та недостатнім законодавчим регулюванням діяльності фінансового сектора держави, то банківські установи, проводячи значний обсяг інвестиційних операцій, дуже обережно ставляться до формування інвестиційної політики та, зважаючи на високий рівень ризиків, ретельно створюють портфель цінних паперів.

У процесі формування портфеля цінних паперів банку необхідно насамперед проаналізувати співвідношення таких основних характеристик цінного паперу як дохідність та рівень ризику. Ризик цінних паперів не однорідний за своїм змістом, тому він має визначатися як сукупність основних ризиків, на які наражається інвестор у процесі придбання та зберігання цінних паперів, а саме:

1. рівень ліквідності цінних паперів;
2. ризик дострокового відгуку;
3. інфляційний ризик;
4. відсотковий, кредитний та діловий ризик;
5. ризик, пов'язаний з тривалістю обігу цінного паперу.

З метою ефективного управління ризиками, банківські установи насамперед повинні знати, з якими ризиками найбільше пов'язана їхня діяльність, що вимагає об'єктивної оцінки всіх основних ризиків, зрозуміти, які види ризиків можна максимально мінімізувати.

Зазвичай кожен банк формує і реалізує власну політику управління інвестиційними ризиками, яка передбачає такі заходи:

- оцінювання повноти та достовірності інформації, необхідної для визначення рівня ризику;
- вибір і використання відповідних методів оцінки вірогідності виникнення тої чи іншої ризикової ситуації;
- визначення розміру можливих втрат від настання ризикової ситуації;
- аналіз чинників, що впливають на інвестиційний ризик;
- вибір засобів усунення негативних наслідків можливих втрат.

Незважаючи на активізацію діяльності банків на фондовому ринку та зростання показників банківської системи, частина вкладень банків у цінні папери, як і раніше, залишається доволі несуттєвою складовою банківських активів. Обережне ставлення до діяльності з цінними паперами є відповідною реакцією банків на недостатній рівень розвитку фондового ринку, слабе законодавчо-правове забезпечення операцій із цінними паперами та економічну ситуацію в цілому та недосконалість діючих методик прийняття рішень комерційними банками щодо інвестицій у цінні папери. Водночас багато банків не володіють відповідними ефективними системами управління ризиками, а діючі методики прийняття рішень щодо вкладень у цінні папери не є досконалими, що створює загрозу несвоєчасного адекватного реагування. Тому на сьогоднішній день є актуальним розвиток методик оцінки привабливості цінних паперів для покращення інвестиційної діяльності банків, а також уникнення або зменшення впливу ризиків.